

Nr 332.

Av fröken **Hesselgren**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om åtgärder mot vanartigt levnads sätt (vanartslag) m. m.

Den föreliggande kungl. prop. nr 240 företer framför förut framlagda förslag ett givet framsteg genom bestämmelsen i § 4 mom. 1, att »Närmaste befattningen med ärenden enligt denna lag tillkommer såvitt angår den, som är under 21 år, barnavårdsnämnd. — — — —»

Värdet av denna förbättring synes mig dock i hög grad inskränkas av det faktum att enligt propositionen behandling av dessa ungdomar icke dess mindre skall ske enligt vanartslagen och icke efter barnavårdslagen.

Socialstyrelsen framhåller i sitt yttrande över 1929 års betänkande sid. 255, k. prop. bl. a.:

»Enligt 1 § av sedeslöshetslagen må åtgärder vidtagas bland annat mot den, som fyllt 18 men ej 21 år, där han är hemfallen åt otuktigt leverne i tillfälliga och lösa förbindelser samt i följd därav uppenbarligen är i fara att bliva oförmögen till hederlig självförsörjning och hälsonyttigt liv. Denna föreskrift utgör uppenbarligen ett avsteg från huvudregeln, att samhället ej bör inskrida mot sedeslösheten såsom sådan. Det förebyggande syftet är här helt dominerande, och inskridandet från samhällets sida sker närmast i individens eget intresse.

Vill man att samhället på allvar skall söka motverka prostitutionen — och därom torde delade meningar ej råda — lärers dess inskridande mot sedeslöshet böra ske just i nämnda åldrar.

Härvid öppna sig två vägar för lagstiftningen. Antingen kan man såsom i det föreliggande förslaget inordna detta klientel under förevarande lagstiftning eller ock kan man hänföra det under lagstiftningen om samhällets barnavård. Erinras må nämligen, att sedeslös ungdom jämlikt den nuvarande barnavårdslagen kan omhändertagas före fyllda 18 år samt vårdas intill fyllda 21 år. För att det klientel, som här åsyftas, skall ingå under barnavårdslagen, erfordras sålunda i huvudsak, att nämnda åldersgränser flyttas uppåt.

Även om båda vägarna torde vara framkomliga, synas övertvägande skäl tala för det senare alternativet. Inordnandet av ifrågavarande speciella klientel under den nu föreslagna lagstiftningen skär emot de i övrigt upprätthållna principerna för denna, något som ej kan undgå att i vissa delar förrycka lagens

utformning och tillämpning. Lagstiftningen finge i denna del konstrueras så, att förfarandet mot den sedeslösa ungdomen i åldern 18—21 år bleve av i stort sett enahanda beskaffenhet som det, vilket enligt barnavårdslagen skall tillämpas mot ungdom under 18 år. Erfarenheten synes utvisa, att, där ungdom hemfaller åt sedeslöst liv, detta i stor utsträckning sker redan före fyllda 18 år. Om nu den unges sedeslösa leverne tilldrar sig barnavårdsnämndens uppmärksamhet och ett förebyggande förfarande inledes — av naturliga skäl söker nämnden ofta undvika ett definitivt omhändertagande — så måste detta förfarande avbrytas, när den unge når 18 år. Men då man nu, vilket styrelsen anser riktigt, vill öppna möjlighet till fortsatta stödjande och förebyggande åtgärder från samhällets sida mot åldersklasserna 18—21 år, skulle ansvaret för dessa åtgärder för denna relativt korta period flyttas över från barnavårdsnämnden till skyddsnämnden. Detta vore knappast ägnat att främja konsekvens och ändamålsenlighet i behandlingen av dessa ömtåliga fall.

Styrelsen förordar alltså, att samhällets skyddsåtgärder för ungdom i åldern 18—21 år, som påkallas allenast på den grund, att den unge hemfallit åt sedeslöst leverne, sker jämlikt barnavårdslagen och att denna sålunda ändras på sätt, som betingas härav.»

Kungl. Maj:t anför huvudsakligast två skäl, varför propositionen icke helt ansluter sig till socialstyrelsens uppfattning, att barnavårdsnämndernas behandling av den omhändertagna ungdomen skall ske efter barnavårdslagen. Det framhålles *dels* att kostnadsfrågan skulle bereda svårigheter, *dels* att ifråga om de ungas behandling icke någon fördel stode att vinna genom att hänföra dem under bestämmelserna i en utvidgad barnavårdslag, då de yngre åldrarna vid vistelse å allmän arbetsanstalt förutsättas skola hållas skilda från det äldre klientelet.

Vad det senare skälet beträffar tillåter jag mig att framhålla, att även om detta skulle vara möjligt i de fall, då det sker å särskild anstalt, detta avskiljande i särskild avdelning av samma anstalt torde bli skäligen illusoriskt.

Men oavsett interneringsfrågan torde, som socialstyrelsen med rätta framhållit, de förebyggande åtgärderna vara av väsentligt större betydelse. Det synes mig då olämpligt att åtgärderna mot de ifrågavarande åldersgrupperna upp till 18 år och mellan 18 och 21 år skulle ske icke endast efter olika lagar utan även efter helt olika principer. Framförallt torde detta gälla, då vanarten hänför sig till sedeslöst leverne.

Enligt barnavårdslagen kan ungdom under 21 år, som gjort sig skyldig till sedlig vanart, om ingripandet skett före fyllda 18 år, göras till föremål för ingripande, och har detta skett i stor utsträckning sedan 1926, då lagens tillämpningsområde utsträcktes. Till att börja med torde detta ingripande dock huvudsakligast riktats mot den kvinnliga ungdomen. Först på den sista tiden ha, åtminstone vad Stockholm beträffar, åtgärder även riktats mot den i sedligt avseende förkomna manliga ungdomen. Detta ingripande, vare sig det gäller manlig eller kvinnlig ungdom, sker oavsett deras förmåga eller vilja att

»ärligen försörja sig». Enligt vanartslagen däremot kan ingripandet ske (§ 3) endast då uppenbar fara är för handen att han till följd därav icke kommer att efter förmåga ärligen försörja sig, eller (§ 2, mom. 3) om han undandrager sig att efter förmåga ärligen försörja sig och *tillika* förleder annan ungdom till otukt, väcker anstöt eller verkar störande, sålunda en högst väsentlig in-skränkning, som också är av stor principiell betydelse.

Då det emellertid ligger i samhällets intresse att i största möjliga mån söka förebygga all sedlig vanart, vilket också i motiveringen i samtliga lagförslag med styrka framhållits, så måste en av de viktigaste uppgifterna vara att söka nå vanarten på ett mycket tidigt stadium och med de lämpligaste metoderna. Åtgärderna mot ungdomens vanart böra därför läggas på en mycket bredare bas än det föreliggande förslaget gör. Det gäller även att tillrättaleda ungdomen utan att alltför mycket brännmärka densamma.

Jag kan i detta sammanhang icke undgå att än en gång påpeka behovet av åtgärders vidtagande till ungdomens sexuella uppfostran, förutan vilken aldrig en verkligt bärande grund för samhällets åtgärder till ungdomens skyddande kan läggas.

Som ett uttryck för sedlig vanart torde med skäl förekomsten av smittosamma könssjukdomar hos ungdom kunna räknas. Enligt den officiella statistiken är det totala antalet könssjukdomar i hela landet sedan 1918 (då *lex veneris* trädde i kraft) stadda i ständigt sjunkande.

År 1919	29,954
» 1920	19,432
» 1921	15,782
» 1922	13,042
» 1923	11,619
» 1924	11,265
» 1925	12,371
» 1926	14,075
» 1927	13,668
» 1928	12,813

Tar man ut åldersgruppen 15—20 år ur dessa siffror, finner man däremot ett helt annat förhållande.

Antalet smittade av denna åldersgrupp utgör nämligen i % av hela antalet könssjuka i landet under samma tidsperiod:

År 1919	10.46 %
» 1920	13.48 %
» 1921	13.98 %
» 1922	12.96 %
» 1923	12.69 %
» 1924	13.27 %
» 1925	14.29 %

År 1926	15.53 %
• 1927	16.10 %
• 1928	16.02 %

För Stockholms vidkommande äro motsvarande siffror:

År	Hela antalet	Åldern 15—20 år i % av hela ant. könssjuka
1919	10,146	17.5 %
1920	6,573	15.8 %
1921	5,755	15.6 %
1922	4,782	16.3 %
1923	4,468	15.6 %
1924	4,323	17.1 %
1925	4,562	19.5 %
1926	4,920	20.8 %
1927	5,267	21.0 %
1928	4,919	21.9 %

Sålunda voro av alla könssjuka 1928 i Stockholm mer än en femtedel i åldern 15—20 år.

Denna de senare årens starka stegring visar en tendens till avtagande från och med 1926, det år, då barnavårdsnämndernas ökade befogenhet trädde i kraft, och omöjligt torde ej vara att här föreligger ett orsakssammanhang.

Enligt siffror, som framlagts offentligt av läkaren vid sjukhuset S:t Görans poliklinik, dr Gerda Kjellberg, visar det sig, att om man delar upp varje årsgrupp för sig och dessutom skiljer på pojkar och flickor, så ser man att sjukdomssiffrorna för åldrarna 15, 16 och 17 år, både för pojkar och flickor, hålla sig tämligen konstanta och att stegringen sålunda gäller huvudsakligast 18, 19-åringar. Vidare finner man, att om man på samma sätt delar upp åldersgrupperna 20—25 år stegringen för flickornas vidkommande stannar vid 20 år, under det att den för pojkarna först stannar vid 22 år.

Stegringen kommer sålunda i båda fallen sedan barnavårdsnämndernas möjlighet till ingripande upphört.

Är det så, att barnavårdsnämndens ingripande har i någon mån motverkat könssjukdomarnas utbredning i åldersgruppen 15—18 år, så torde väl kunna antagas, att samma verkan skulle uppstå för gruppen 18—21 år, därest barnavårdsnämndens verksamhet på samma sätt kunde utövas, d. v. s. enligt barnavårdslagen. Möjligheten för barnavårdsnämnden att efter vanartslagen på ett effektivt sätt kunna motarbeta könssjukdomarnas spridning bland ungdom, torde uppenbarligen vara mindre.

Vad åter kostnaderna beträffar torde det icke möta några oöverstigliga hinder, att staten övertog en större del än vad nu är fallet av kommunens och landstingets kostnader för skyddsuppfostran. Skulle den föreslagna vanartslagens bestämmelser i denna punkt antagas, skulle det kunna medföra, att vederbörande

kommunala organ väntade med sina ingripanden, tills den vanartiga ungdomen i fråga fyllt 18 år, då kostnaderna enligt förslaget ifråga skulle helt övertagas av staten, ett resultat som säkerligen i mera än ett avseende vore att beklaga.

Vad beträffar de föreslagna åtgärderna för bekämpandet av sedeslöshet hos vuxna (personer över 21 år) torde k. propositionens syfte nås enklare och effektivare genom vissa ändringar i strafflagen samt genom kraftigt understödande av det enskilda hjälparbetet. Mot de företeelser, som avses uti § 2 mom. 3 i vanartslagen, böra strafflagsbestämmelser införas av följande innehåll:

dels i överensstämmelse med reglementeringskommitténs förslag straff för provokation till otukt, särskilt då denna provokation riktas mot ungdom eller personer i viss beroende ställning till provokatören;

dels i övrigt erforderliga tillägg i strafflagen avseende straff för sådana företeelser, som omförmälas i § 2 mom. 3 i vanartslagen, evad de begås av dem, som undandraga sig att ärligen försörja sig eller av andra;

dels reformering av lagbestämmelserna angående skyddsålder i överensstämmelse med hr Petréns särskilda yttrande i 1929 års betänkande.

På grund av vad ovan anförts yrkas,

att vanartslagen må äga tillämpning endast å personer, som fyllt 21 år;

avslag å 2 § mom. 3 samt avslag å 3 §;

samt i övriga §§ härav betingade ändringar,

samt att riksdagen beslutar begära, att Kungl. Maj:t till 1931 års riksdag ville inkomma med förslag till sådan ändring av lagen om samhällets barnavård, att denna lags tillämpning kommer att utsträckas till ungdom under 21 år,

och att, i händelse föreliggande lagförslag icke antages, nu gällande lösdrivarlags tillämpningsområde ändras från 18 till 21 år.

Vidare yrkas, att riksdagen beslutar begära, det Kungl. Maj:t till 1931 års riksdag ville inkomma med förslag till ändring av strafflagen efter ovan angivna grunder.

Kerstin Hesselgren.